

Sveikatos sistemos vystymo perspektyva Europos finansinės paramos kontekste

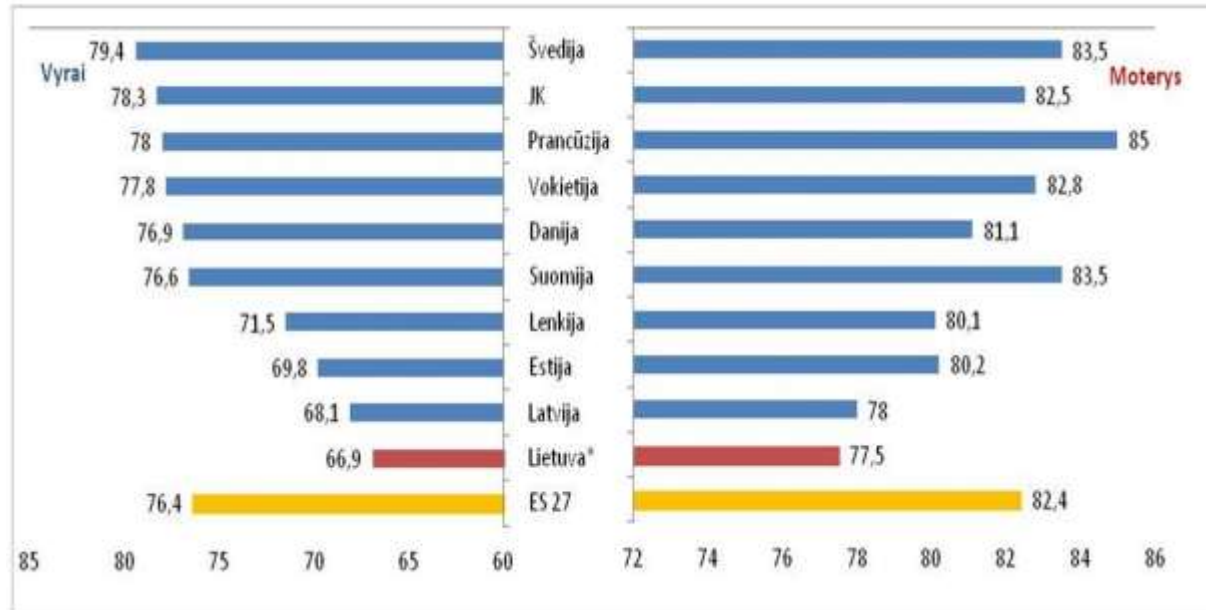
2012 m. spalio 24 d.

Vilnius

Pagrindiniai Lietuvos žmonių sveikatos rodikliai

Lyginant Europos regiono šalis, stebimas Lietuvos sveikatos rodiklių atsilikimas nuo kitų šalių:

- VYRŲ IR MOTERŲ VIDUTINĖS TIKĖTINOS GYVENIMO TRUKMĖS (VGT) PALYGINIMAS SU KAI KURIOMIS ES ŠALIMIS 2009 M.

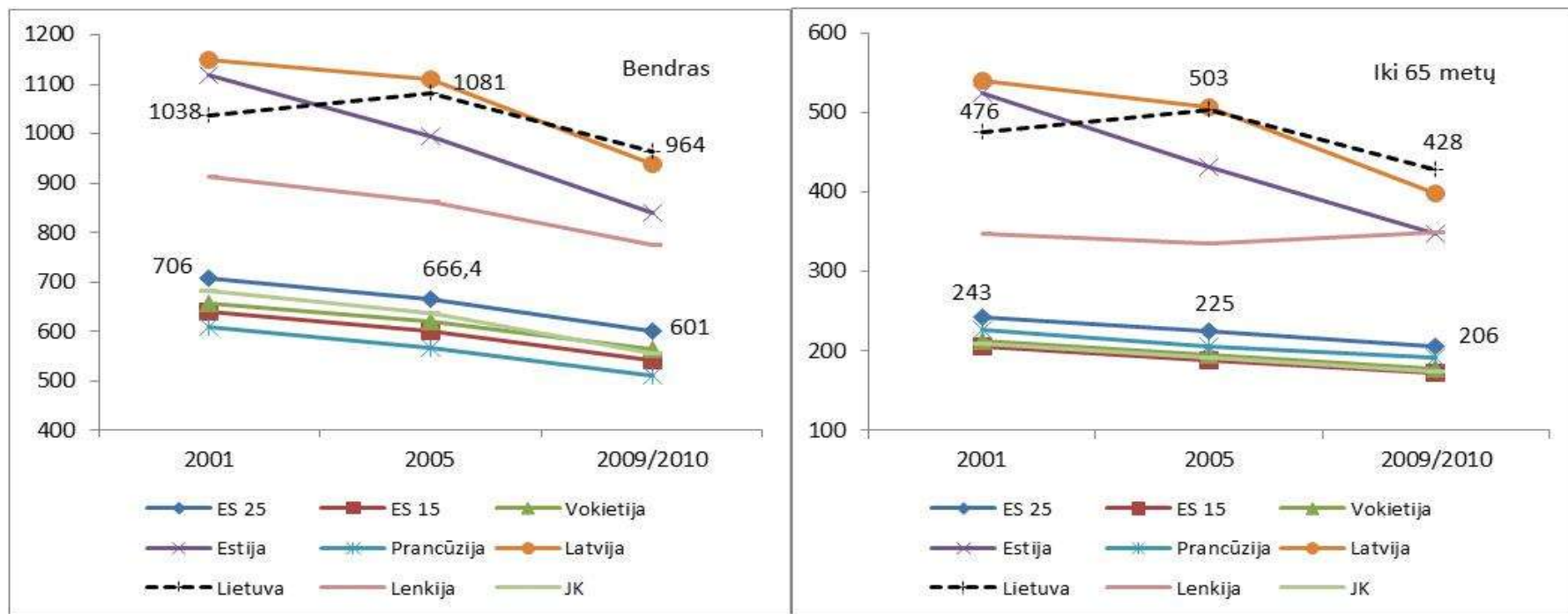
2011 metų duomenys

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lietuvoje ypač didelis VGT atotrūkis tarp vyrų ir moterų – net 11 metų.

- Didžiausias mirštamumas yra darbingo amžiaus (20-50 m.) gyventojų grupėse.
- Lietuva netenka ypač daug darbingo (15-65) amžiaus vyrų – 2010 m. duomenimis, šioje vyrų amžiaus grupėje mirčių dalis yra didesnė nei 70 proc. 2009/2010 m.
- Lietuvos gyventojų standartizuoto mirtingumo (100 000 gyventojų) rodiklis (SMR) iki 65 m. amžiaus grupėje buvo net 2 kartus didesnis už ES 25 šalių vidurkį

Visų amžiaus grupių bendras ir gyventojų iki 65 m. amžiaus standartizuoto mirtingumo (100 000 gyventojų) rodiklis (SMR) Lietuvoje ir įvairiose ES šalyse 2001–2009/2010 metais (visos mirties priežastys)

Šaltinis: Eurostatas

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“

- **Sumani visuomenė** – laiminga visuomenė, **kurioje** siekiama didesnio asmeninio ir ekonominio saugumo, tolygesnio pajamų pasiskirstymo, švarios aplinkos, užtikrinama socialinė ir politinė įtrauktis, **sudaromos plačios galimybės** mokytis ir tobulinti savo gebėjimus, **siekti geros žmonių sveikatos**.
- **Veikli visuomenė: savarankiška, sveika, savimi pasitikinti, kūrybinga ir iniciatyvi**
- Gera visuomenės sveikatos būklė užtikrina aktyvų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime. Sveikata vertinama kaip didžiausias turtas ir yra svarbi tiek asmens, tiek ir visuomenės gerovei, todėl sveika gyvensena yra nuosekliai ugdoma nuo pat mažens ir skiriamas ypatingas dėmesys ligų prevencijai bei sveikatos išsaugojimui.
- **Ugdyti sveiką gyvenseną kaip svarbią veiklios visuomenės prielaidą.** Telkti visuomenės ir valdžios institucijų pastangas stiprinti visuomenės sveikatą: įgyvendinti alkoholio, tabako ir narkotikų vartojimo prevencijos priemonės, didinti visuomenės supratimą apie sveikos gyvensenos naudą.
- **Plėtoti asmens sveikatos priežiūros paslaugas,** kurios padidintų profilaktikos priemonių efektyvumą, plačiau taikyti tikslines visuomenės sveikatos stiprinimo priemones.
- Įtvirtintas rodiklis – **vidutinės gyventojų sveiko gyvenimo trukmės pailgėjimas**

Nacionalinė pažangos programa (NPP)

- Nacionalinei pažangos strategijai Lietuva 2030 įgyvendinti šiuo metu baigiama rengti NPP;
- NPP bus pagrindas Veiksmų programai dėl 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos parengti;
- Numatoma, jog NPP bus didžiaja dalimi įgyvendinama 2014-2020 m. ES struktūrinių fondų lėšomis.

Strategija „Europa 2020“

- Strategija įgyvendinama naudojant ES struktūrinę paramą
- Pagrindiniai tikslai, aktualūs sveikatos sektoriui:
 - **75 proc. 20 – 64 amžiaus žmonių turėtų dirbti;**
 - 3 proc. ES BVP turėtų būti investuojami į MTTP;
 - Turėtų būti įgyvendinti „20/20/20“ klimato ir energetikos tikslai (įskaitant išmetamų teršalų mažinimą 30 proc., jei tam yra tinkamos sąlygos);
 - Mokyklos nebaigusių asmenų dalis turėtų būti ne didesnė kaip 10 proc.;
 - **Ant skurdo ribos turėtų būti 20 mln. žmonių mažiau.**

Strategija „Europa 2020“ – sveikatos sektoriaus galimybės

Strategijoje:

- akcentuojama, kad ES ilgalaikės perspektyvos tikslas – aukštu užimtumo lygiu pasižyminčio ūkio sukūrimas, kuris leistų pasiekti ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos tikslą.
- nurodoma, jog Europos produktyvumui gali būti padarytas poveikis, **jei būtų užtikrinta darbo jėgos sveikata ir neatvykimas į darbą būtų retesnis.**
- pabrėžiama, kad daugiausia pastangų reikės dėti kovojant su skurdu ir socialine atskirtimi, **mažinant nelygybę sveikatos priežiūros srityje**, taip pat akcentuojami gebėjimai **užtikrinti sveiką ir aktyvią senėjančią visuomenę**, kad būtų užtikrinta socialinė sanglauda ir didesnis darbo našumas.

Atsižvelgiant į šias nuostatas, svarbu pažymėti, kad sveika visuomenė visada bus produktyvesnė už sergančiąją, gerais sveikatos rodikliais pasižyminčiose pasaulio šalyse yra mažiau pravaikštų, darbingas amžius yra ilgesnis, darbo efektyvumas – didesnis.

Planuojama sveikatos sistemos vystymo
perspektyva 2014-2020 m. ES
struktūrinės paramos laikotarpiu

Išorės ekspertų pagalba

- Sveikatos apsaugos ministerijos užsakymu atliekamas vertinimas „**Sveikatos sektoriaus prioritetų 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu strateginis vertinimas**”
- Pagrindinis tikslas - pasirengti 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui, įvertinant sveikatos sektoriaus raidos tendencijas iki 2020 m. ir nustatant galimus sveikatos priežiūros srities prioritetus, finansuojamus 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos lėšomis.
 - Lietuvos sveikatos sektoriaus esamos padėties analizė, siekiant išryškinti problemas ir geras iniciatyvas;
 - Pagrindinių sveikatos problemas sąlygojančių priežasčių nustatymas;
 - 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo sveikatos sektoriuje galimybių nustatymas pagal ES struktūrinę paramą reglamentuojančius ir sveikatos strateginius dokumentus;
 - 2014-2020 m. efektyviausių ir tikslingiausių sveikatos prioritetų, galimų finansuoti 2014-2020 m. ES struktūrinių fondų lėšomis, nustatymas
- Galutiniai vertinimo rezultatai – 2012 m. pabaiga

Sveikatos apsaugos ministerijos siūlymai

- Sveikatos apsaugos ministerijos pateikti siūlymai dėl adekvataus sveikatos srities atspindėjimo NPP projekte atsižvelgiant į:
 - Lietuvos gyventojų sveikatos rodiklius,
 - patvirtintus nacionalinius ir Europos Sąjungos strateginius dokumentus,
 - SAM socialinių-ekonominių partnerių ir NVO pateiktus pasiūlymus;
 - tarpinius SAM užsakymu atliekamo vertinimo dėl 2014-2020 m. rezultatus,
 - SAM atlikto vertinimo „Sveikatos sistemos reformų analizė“ ekspertų pateiktas rekomendacijas ir siūlymus dėl Lietuvos sveikatos programos iki 2020 m.
 - SAM atlikta kitų ministerijų apklausa dėl pagal kompetenciją planuojamų įgyvendinti veiksmų iki 2020 m. siekiant sveikesnės visuomenės

Horizontalus prioritetas NPP – „Sveikata visiems”

Stiprinti ir saugoti Lietuvos gyventojų sveikatą (1)

- 1 Uždavinys: **Skatinti sveiką gyvenseną bei jos kultūros formavimą;**
- Įgyvendinimo kryptys:
 - Visuomenės informavimas, švietimas ir mokymas žalingų įpročių ir sveikos gyvensenos temomis, bendro sveikatos raštingumo stiprinimas;
 - Tolygios, sveiką gyvenseną skatinančios bei sveikatos raštingumą didinančios viešosios infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra;
 - Visą gyvenimą trunkančio sveikatos bei sveikos gyvensenos ugdymo(si) ir mokymo(si) iniciatyvų bei sveikai gyvensenai formuoti ir sveikatai stiprinti skirtų inovacijų rėmimas.

Stiprinti ir saugoti Lietuvos gyventojų sveikatą (2)

- 2 Uždavinys: **Vykdyti ligų prevenciją, įgyvendinti tikslines visuomenės sveikatos stiprinimo priemones.**
- Įgyvendinimo kryptys:
 - plėtoti ir vykdyti tikslines priemones, orientuotas į labiausiai pažeidžiamų visuomenės socialinių grupių sveikatos stiprinimą ir ligų prevenciją taip pat skatinančias sveikos mitybos įpročius, didinančias pagyvenusių žmonių fizinį aktyvumą, sveikatą žalojančių žalingų įpročių prevenciją;
 - plėtoti sveikatą stiprinančią viešąją infrastruktūrą;
 - įgyvendinti visuomenės psichinės sveikatos stiprinimo, elgesio sutrikimų, psichikos ligų bei savižudybių ir smurto prevencijos priemones;
 - plėtoti sveikatingumo ir profilaktinių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą;
 - didinti visuomenės dalyvavimą darbo rinkoje, skatinant aktyvų bei sveiką senėjimą ir sudarant sąlygas vyresnio amžiaus žmonėms išlikti darbo rinkoje;
 - skatinti nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių dalyvavimą visuomenės sveikatos stiprinimo ir ligų prevencijos srityje.

Stiprinti ir saugoti Lietuvos gyventojų sveikatą (3)

- 3 Uždavinys: **Skatinti žinių sveikatos srityje kūrimą, panaudojimą ir sklaidą.**
- Įgyvendinimo kryptys:
 - įgūdžių (inovacijų pažinimo, reikšmės, supratimo ir įgyvendinimo) socialinėms inovacijoms sveikatos srityje įgyvendinti plėtojimas;
 - technologinių ir taikomųjų mokslinių tyrimų sveikatinimo srityje skatinimas;
 - mokslo darbuotojų, aukštojo mokslo įstaigų, mokslinių tyrimų ir technologijų centruose dirbančių mokslo darbuotojų gebėjimų ir kompetencijos sveikatos srityje stiprinimas, šių įstaigų bei įmonių bendradarbiavimo sveikatos inovacijų ir mokslinių tyrimų srityse skatinimas;
 - inovacijų sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo srityje diegimas.

Užtikrinti sveikatai palankią aplinką

- 1 uždavinys. **Ugdyti ekologinę savimoneę.**
- Įgyvendinimo kryptys:
 - visuomenės informavimo ir švietimo apie aplinką bei gamtą tausojantį gyvenimo būdą rėmimas;
 - aplinkai palankaus gyvenimo būdo skatinimo priemonių įgyvendinimas.
- 2 uždavinys. **Kurti sveikatai palankią gyvenamąją, darbo ir mokymosi aplinką.**
- Įgyvendinimo kryptys:
 - profesinės sveikatos priežiūrą įmonėse ir įstaigose stiprinimas, darbo vietų sauga ir kokybė;
 - vandens, oro ir dirvožemio kokybę užtikrinančių, taip pat triukšmo ir kt. aplinkos veiksnių efektyvią kontrolę užtikrinančių priemonių įgyvendinimas;
 - alkoholio, tabako, kitų psichotropinių medžiagų vartojimo mažinimą stimuliuojančių priemonių įgyvendinimas;
 - gyvenimui ir judėjimui patogios, saugios aplinkos bei pritaikytos infrastruktūros, taikant universalaus dizaino principus (planuojant ir projektuojant aplinką, pastatus ir jų prieigas, transporto sistemą) sukūrimas;
 - produktų, prekių ir paslaugų saugos bei vartotojų saugumo lygio didinimas, sveikatai palankių žemės ūkio bei maisto produktų gamybos ir vartojimo skatinimas.
 - greito reagavimo į sveikatai kylančias grėsmes pasirengimui reikalingų priemonių įgyvendinimas.

Užtikrinti kokybišką ir prieinamą sveikatos priežiūrą (1)

- 1 uždavinys. **Didinti sveikatos specialistų ir pacientų pajėgumą.**
- Įgyvendinimo kryptys:
 - sveikatos specialistų rengimui ir tobulinimui reikalingos infrastruktūros kūrimas ir atnaujinimas;
 - sveikatos specialistų studijų programų, jų rengimo programų aprašų tobulinimas, sveikatos srityje mokymo paslaugas teikiančių tiekėjų kokybės-savireguliacijos sistemos stiprinimas;
 - sveikatos specialistų kvalifikacijos kėlimas;
 - efektyvaus sveikatos specialistų poreikių prognozavimo ir planavimo skatinimas, kuriant veiksmingas įdarbinimo strategijas;
 - pacientų ir kitų viešųjų sveikatos paslaugų vartotojų įgalinimo didinimas.

Užtikrinti kokybišką ir prieinamą sveikatos priežiūrą (2)

- 2 uždavinys. **Gerinti viešųjų sveikatos paslaugų prieinamumą ir kokybę.**
- Įgyvendinimo kryptys:
 - nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių vaidmens teikti viešąsias sveikatos paslaugas didinimas;
 - efektyvių sveikatos paslaugų teikimo modelių diegimas ir plėtra;
 - finansinių ir organizacinių sąlygų plėtoti savanorystę, savisamdą sveikatos sektoriuje sudarymas;
 - viešųjų sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra, stiprinant sveikatos sistemą, diegiant informacines ir ryšių technologijas, sveikatos priežiūros paslaugas pritaikant individualiems pacientų poreikiams, plėtojant telemedicinos sprendimus, gerinant laboratorinių tyrimų bei visuomenės sveikatos stebėsenos kokybę ir kt.;
 - inovatyvių ir šiuolaikinėmis mokslo žiniomis pagrįstų metodų, ir sprendimų sveikatos priežiūros srityje diegimas;
 - energijos vartojimo efektyvumo bei atsinaujinančių šaltinių naudojimo viešosiose sveikatos infrastruktūrose rėmimas.

Užtikrinti kokybišką ir prieinamą sveikatos priežiūrą (3)

- 3 uždavinys. **Tobulinti sveikatos priežiūros valdymą ir finansavimą.**
- Įgyvendinimo kryptys:
 - sveikatos srities viešojo valdymo institucijų veiklos efektyvumo didinimas ir valdymo gerinimo priemonių įgyvendinimas;
 - sveikatos srities viešojo valdymo institucijų vidaus administravimo ir dirbančiųjų (valstybės tarnautojų ir pareigūnų) kvalifikacijos tobulinimas;
 - sveikatos srities viešojo valdymo institucijų veiklos skaidrumo ir informacijos prieinamumo visuomenei gerinimo priemonių įgyvendinimas;
 - visuomenės atstovų įtraukimo į viešojo sveikatos sistemos (sveikatos programų planavimas ir įgyvendinimas ir kt.) valdymo procesus skatinimas;
 - viešųjų paslaugų sveikatos srityje kokybės standartų nustatymas, nuolatinės paslaugų kokybės stebėsenos ir vertinimo užtikrinimas;
 - elektroninių sveikatos paslaugų ir sprendimų plėtra (Lietuvos e. sveikatos sistemos infrastruktūros ir sprendimų plėtra, Lietuvos e. sveikatos sistemos integracija su ES e. sveikatos erdve)

Sėkmės prielaidos

- Išskirtos prioritetinės sritys dėl Lietuvos gyventojų sveikatos gerinimo
- Tarpžinybinis veiksmų planas, efektyvios aiškios priemonės pagal kiekvieną ūkio sektorių
- Aktyvus ir pakankamas kitų ūkio sektorių įsitraukimas
- Koordinuoti veiksmai sprendžiant opiausias gyventojų sveikatos problemas
- Pakankamas finansavimas

DĖKOJU UŽ DĖMESĮ

Kristina Auruškevičienė
Sveikatos apsaugos ministerijos
Europos Sąjungos paramos skyrius

tel.: 8 5 266 1460
kristina.auruskeviciene@sam.lt